

Pihla Keto-Huovinen kok ym.

Lakialoite laiksi rikoslain 24 luvun 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa esitetään, että viestintärauhan rikkomisen, yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen, törkeän yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen ja kunnianloukkauksen syyte-oikeutta laajennetaan siten, että syyttäjä voi nostaa syytteen sanotusta rikoksesta, kun teko on kohdistunut virkamieheen, työntekijään tai näiden läheiseen virkamiehen tai työntekijän työtehtäviin liittyvistä syistä. Syyttäjä saa nostaa syytteen edellä mainituista rikoksista myös, jos teko on kohdistunut henkilöön tai hänen läheiseensä hänen julkisen luottamustehtävänsä vuoksi.

PERUSTELUT

Viime aikoina häirintä, maalittaminen ja epäasiallinen uhkailu ovat lisääntyneet työelämässä, ja se on tulevaisuudessa todennäköisesti yhä kasvavampi ongelma, johon tulee pystyä puuttumaan lainsäädännön keinoin. Tärkeää työtä tekevien viranomaisiemme on voitava tehdä työnsä rauhasa ilman uhkia. Yhteiskunnan ja oikeusvaltion toimivuuden kannalta kyse on äärimmäisen tärkeästä asiasta.

Työtehtävä tai julkinen luottamustoimi on kaikissa tapauksissa voitava suorittaa ilman asiatonta häirintää tai pelkotiloja aiheuttavaa väkivallalla tai muulla rikoksella uhkaamista. Eri oikeus- ja turvallisuusviranomaistahojen antamien tietojen valossa uhkailu työtehtävien vuoksi on kuitenkin varsin yleistä. Poliisihallituksen henkilöstölle tekemän maalittamista koskevan kyselyn perusteella 89 % kyselyyn vastanneista piti poliisiin kohdistuvaa maalittamista ongelmana ja yli 30 % on viimeisen kolmen vuoden aikana henkilökohtaisesti kohdannut maalittamista. Tuomari-liiton tutkimuksen mukaan jopa 2/3 tuomareista on työssään joutunut epäasiallisen vaikuttamisen kohteeksi. Mikäli yksittäistä virkamiestä uhkaillaan ja pyritään vaikuttamaan hänen toimintaansa tai päätöksentekoonsa eri tavoin, on perusteltua, että syyttäjä voisi nostaa syytteet näistä teoista ilman erillistä asianomistajan syytepyyntöä.

Hallitus onkin jo esittänyt, että rikoslain 25 luvun 9 § muutettaisiin siten, että laitton uhkaus olisi virallisen syytteen alainen rikos, jos laitton uhkaus kohdistuisi henkilöön hänen työtehtävänsä vuoksi eikä rikoksenteijä kuulu työpaikan henkilöstöön. Syyttäjä saisi nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta myös, jos teko on kohdistunut henkilöön hänen julkisen luottamustehtävänsä vuoksi.

Lakialoite LA 95/2020 vp

Pelkästään laittoman uhkauksen syyteoikeuden muuttaminen ei yksin riitä, vaan syyteoikeutta tulee muuttaa laajemmin. Virallisen syytteen alaiseksi tulee saattaa myös kunnianloukkaus, yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen ja viestintärauhan rikkominen, jos se kohdistuu toiseen hänen työ- tai julkisen luottamustehtävänsä vuoksi. On pidettävä täysin kohtuuttomana, että yksittäisen henkilön tulee itse seurata häntä koskevaa, hänen työ- tai virkatehtävistään johtuvaa epäasiallista painostamista tai häirintää, ja että tämän toiminnan aiheuttamat oikeudelliset jatkoimet kuluineen jäävät hänen vastuulleen ja hänen kannettavakseen.

Asianomistajarikoksena asia ja sitä seuraava rikosprosessi myös henkilöityvät häneen, mikä taas helposti johtaa tilanteen eskaloitumiseen. Syyteoikeuden muutoksella puuttumisvelvollisuus ja -oikeus saataisiin kohdistettua lain edellyttämällä tavalla oikealle taholle eli työnantajalle, joka kantaisi asiassa myös prosessivastuun. Tällä hetkelläkin työnantaja voi kyllä tehdä rikosilmoituksen, mutta tällä oikeudella ei ole mitään merkitystä, jos asianomistaja ei esitä rangaistusvaatimusta.

Huomiota tulee kiinnittää myös siihen, miksi henkilö on joutunut kyseisen rikoksen uhriksi. Kun henkilö joutuu rikoksen kohteeksi työ- tai julkisen luottamustehtävänsä vuoksi, laajenee suojeltava oikeushyvä. Kyse ei ole enää pelkästään yksilön loukkaamattomuudesta ja intimiteetistä, vaan kyse on myös yleisestä tai julkisesta intressistä. Syyteoikeutta tarkasteltaessa on huomioitava myös se, että maalittamisen kohteeksi voivat joutua henkilön lisäksi tai hänen sijaansa myös hänen läheisensä.

Kysymys on myös työturvallisuudesta. Työssä tapahtuva häirintä kaikissa muodoissaan on työhön liittyvä terveys- ja turvallisuusriski. Työnantajalla on työturvallisuuslakiin perustuva yleinen velvollisuus huolehtia, ettei työntekijöille aiheudu hengen tai terveyden vaaraa työssä, sekä tarvittaessa velvollisuus puuttua terveyttä tai turvallisuutta vaarantaviin tekijöihin. Terveydellä tarkoitetaan sekä työntekijän fyysisistä että psyykkistä terveyttä. Edellä mainituissa tilanteissa syyteoikeuden järjestäminen virallisen syytteen alaiseksi on perusteltua myös työsuojelullisesta näkökulmasta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

rikoslain 24 luvun 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 24 luvun 12 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 879/2013, seuraavasti:

Lakialoite LA 95/2020 vp

24 luku

Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamisesta

12 §

Syyteoikeus

Syyttäjä ei saa nostaa syytettä kotirauhan rikkomisesta, viestintärauhan rikkomisesta, törkeästä kotirauhan rikkomisesta, julkisrauhan rikkomisesta, salakuuntelusta, salakatselusta eikä salakuuntelun tai salakatselun valmistelusta, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi taikka ellei erittäin tärkeä yleinen etu vaadi syytteen nostamista. Syyttäjä saa kuitenkin nostaa syytteen viestintärauhan rikkomisesta, kun teko on kohdistunut virkamieheen, työntekijään tai näiden läheiseen virkamiehen tai työntekijän työtehtäviin liittyvistä syistä. Syyttäjä saa nostaa syytteen viestintärauhan rikkomisesta myös, jos teko on kohdistunut henkilöön tai hänen läheiseensä hänen julkisen luottamustehtävänsä vuoksi.

Syyttäjä ei saa nostaa syytettä yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä, törkeästä yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä, kunnianloukkauksesta eikä törkeästä kunnianloukkauksesta, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi. Valtakunnansyyttäjä voi kuitenkin antaa määräyksen syytteen nostamisesta, jos rikos on tapahtunut joukkotiedotusvälinettä käyttäen ja erittäin tärkeä yleinen etu vaatii syytteen nostamista. Lisäksi syyttäjä saa kuitenkin nostaa syytteen yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä, törkeästä yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä tai kunnianloukkauksesta, kun teko on kohdistunut virkamieheen, työntekijään tai näiden läheiseen virkamiehen tai työntekijän työtehtäviin liittyvistä syistä. Syyttäjä saa nostaa syytteen yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä, törkeästä yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä tai kunnianloukkauksesta myös, jos teko on kohdistunut henkilöön tai hänen läheiseensä hänen julkisen luottamustehtävänsä vuoksi.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 27.11.2020

Pihla Keto-Huovinen kok
Pauli Kiuru kok
Kalle Jokinen kok
Satu Hassi vihr
Terhi Koulumies kok
Jukka Kopra kok
Kari Tolvanen kok